

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Текст і текстова комунікація в аспекті перекладу
(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки магістрів
(освітньо-кваліфікаційний рівень)
спеціальності 035 Філологія
(код і назва спеціальності)
напряму 0203 Гуманітарні науки
(код і назва напряму)

(шифр за ОПП ППВС 01)

2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Запорізький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к. філол. н., ст. викладач Кузнецова М. О.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою інституту, факультету, методичною радою

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Текст і текстова комунікація в аспекті перекладу” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів напряму “035 Філологія”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є атрибутивні текстові ознаки, текстові категорії, різновиди текстів за комунікативними параметрами, стилями тощо, структурні одиниці (елементи, засоби) тексту, зв'язок тексту з іншими спорідненими поняттями: дискурсом, твором, висловлюванням, контекстом тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують її вивченню – «Вступ до мовознавства», «Вступ до перекладознавства», «Порівняльна лексикологія англійської та української мов», «Порівняльна стилістика англійської та української мов», «Порівняльна граматики англійської та української мов», «Сучасна українська мова».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні основи дослідження тексту і дискурсу в сучасній науковій парадигмі.
2. Специфіка текстової комунікації: перекладацький аспект.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Текст і текстова комунікація в аспекті перекладу” є сформувати у студента науково обґрунтовані уявлення про текст як об'єкт перекладацького і лінгвостилістичного дослідження, а також про загальні закономірності його (тексту) породження, структурного формування та функціонування у сучасному комунікативному середовищі.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Текст і текстова комунікація в аспекті перекладу” є визначити теоретико-методологічні засади дослідження тексту й дискурсу із урахуванням сучасних здобутків лінгвістики тексту та суміжних з нею наук; розкрити механізми породження та функціонування тексту; з'ясувати комунікативну природу тексту; опанувати закономірності вияву основних текстових категорій; оволодіти методами аналізу різних типів тексту; встановити можливості текстового і дискурсивного аналізу у практиці досліджень текстової комунікації, зокрема в перекладацькому аспекті.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти такими **компетенціями**:

- *мовною*, що передбачає знання мов, якими користується перекладач, способів, прийомів та технік перекладу;
- *мовленнєвою*, що передбачає певний рівень володіння мовами, знання особливостей їх функціонування у різних сферах, знання правил, постулатів, конвенцій спілкування;
- *професійною*, що передбачає знання основних понять і концепцій тексту і дискурсу, сучасних напрямів і методів вивчення тексту і дискурсу, засад співвідношення понять тексту і дискурсу, комунікативно-інтенційних аспектів тексту, комунікативних функцій адресанта й адресата, основних текстових і дискурсивних категорій, стилістичних параметрів тексту, найбільш важливих характеристик текстів різних типів, домінантних ознак художнього тексту, стилістичної своєрідності різних видів і жанрів наукових текстів; вміння застосовувати на практиці термінологію, понятійний апарат і методи текстового і дискурсивного аналізу, вміння побачити комплексну природу тексту і проаналізувати механізм процесу текстотворення, практично розглядати лінгвістичну природу тексту, виявляти основні текстово-дискурсивні категорії, оволодіння навиками самостійного аналізу текстів різної функціонально-стильової приналежності (наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, художнього);
- *лінгвокраїнознавчою*, що передбачає володіння фоновими знаннями про своєрідність мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови, національно-культурні особливості країн, мовами яких користується перекладач.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дослідження тексту і дискурсу в сучасній науковій парадигмі.

Тема 1. Лінгвістика тексту як наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Текст у системі дискурсу.

Тема 3. Когнітивні аспекти тексту.

Тема 4. Комунікативна структура тексту.

Змістовий модуль 2. Специфіка текстової комунікації: перекладацький аспект.

Тема 5. Проблема вивчення текстової комунікації.

Тема 6. Типологізація текстів як лінгвістична проблема.

Тема 7. Аналіз професійних текстів: перекладацький аспект.

3. Рекомендована література

Базова

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2004. – 344 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 139 с.
3. Демецкая В. В. Дискурс и текст в переводе / Владислава Валентиновна Демецкая // Когниция, коммуникация, дискурс. – Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2010. – № 2. – С. 6-17.
4. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: [навч. посіб.] / Т. А. Єщенко. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 264 с.
5. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум: [навч.-навч. посіб.] / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – 289 с.
6. Каменская О. Л. Текст и коммуникация : [учеб. пособие для ин-тов и фак-тов иностр. яз.] / О. Л. Каменская. – М. : Высш. шк., 1990. – 152 с.
7. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
8. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту / Марія Крупа. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 461 с.
9. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту: [навч. посіб.] / В. А. Кухаренко. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. – 272 с.
10. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : Гнозис, 2003. – 280 с.
11. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики: [монографія] / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
12. Радзієвська Т. В. Текст як засіб комунікації: [монографія] / Тетяна Радзієвська. – К. : Вид-во НАН України, 1998. – 194 с.
13. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : [монографическое учебное пособие] / Е. А. Селиванова. – К. : Брама, 2004. – 336 с.
14. Чернявская В. Е. Лингвистика текста: поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность : учеб. пособие / В. Е. Чернявская. – М. : Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2009. – 248 с.
15. Щирова И. А. Многомерность текста: понимание и интерпретация : учеб. пособие / И. А. Щирова, Е. А. Гончарова. – СПб. : ООО “Книжный Дом”, 2007. – 472 с.

Лексикографічні та енциклопедичні джерела

16. Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.
17. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянов, Ю. Г. Панкратц, Л. Г. Лузина. – М. : Филол. ф-т МГУ, 1996. – 245 с.
18. Русское культурное пространство : Лингвокультурологический словарь / Брилева И. С., Вольская Н. П., Гудков Д. Б. [и др.]. – М. : Гнозис, 2004. – 318 с.
19. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К., 2006. – 716 с.
20. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / Селіванова О. О. – Полтава : Довкілля, 2010. – 769 с.
21. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [под ред. М. Н. Кожина, Е. А. Баженова, М. П. Котюрова, А. П. Сковородников]. – [2-е изд.]. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.

Допоміжна

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энциклопедии, 1990. – С. 136-137.

2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
3. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика : учебник. Практикум / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. – 2-е изд. – М. : Флинта ; Наука, 2004. – 496 с.
4. Барагамян А. А. Дискурсивная деятельность: порождение вторичного текста / А. А. Барагамян, В. В. Зеленская // Культурная жизнь Юга России. – 2012. – № 44-1. – С. 69-70.
5. Бахтін М. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках / М. Бахтін // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів : Літопис, 2001. – С. 416-421.
6. Бацевич Ф. С. Текст, дискурс, речевой жанр: соотношение понятий / Флорій Бацевич // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Вип. 33: Філологія: Філологічні аспекти дослідження дискурсу. – Харків : Вид-во Харк. ун-ту, 2001. – С. 3-6.
7. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист. – М. : Прогресс, 1974. – 447 с.
8. Бехта І. А. Дискурс наратора в англomовній прозі : [монографія] / І. А. Бехта. – К. : Грамота, 2004. – 304 с.
9. Болотнова Н. С. Лексическая структура художественного текста в ассоциативном аспекте : монография / Н. С. Болотнова. – Томск : Изд-во Томск. пед. ун-та, 1994. – 212 с.
10. Болотнова Н. С. Художественный текст в коммуникативном аспекте и комплексный анализ единиц лексического уровня : [монография] / Н. С. Болотнова ; под ред. С. В. Сыпченко. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1992. – 312 с.
11. Вербицкая М. В. К обоснованию теории “вторичных тестов” / М. В. Вербицкая // Филологические науки. – 1989. – № 1. – С. 30-36.
12. Вербицкая М. В. Теория вторичных текстов: На материале современного английского языка : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / М. В. Вербицкая. – М., 2000. – 47 с.
13. Воробьева О. П. Текстовые категории и фактор адресата: Монография / О. П. Воробьева. – К. : Вища шк., 1993. – 200 с.
14. Ворожбитова А. А. Теория текста: Антропоцентрическое направление : учеб. пособие / А. А. Ворожбитова. – Изд 2-е испр. и доп. – М. : Высш. шк., 2005. – 367 с.
15. Гринев С. В. Введение в лингвистику текста: Учебное пособие / С. В. Гринев. – М. : МПУ, 1999. – 60 с.
16. Дейк Т. А. ван. Вопросы прагматики текста / Т. А. ван Дейк // Новое в зарубежной лингвистике: Лингвистика текста. – М. : Прогресс, 1978. – С. 259-336.
17. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. ван Дейк. – М. : Прогресс, 1989. – 310 с.
18. Еко У. Надінтерпретація текстів / У. Еко // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів : Літопис, 2001. – С. 549-563.
19. Еко У. Поміж автором і текстом / У. Еко // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів : Літопис, 2001. – С. 564-578.
20. Еко У. Роль читача : дослідження з семіотики текстів / У. Еко ; [пер. з англ. М. Гірняк]. – Львів : Літопис, 2004. – 384 с.
21. Єсипенко Н. Г. Текстові концепти та методи їх аналізу / Н. Г. Єсипенко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – 2009. – № 5. – С. 44-50.
22. Загнітко А. П. Основи дискурсології: науково-навчальне видання / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – 194 с.
23. Ионова С. В. Аппроксимация содержания вторичных текстов : [монография] / С. В. Ионова. – Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2006. – 380 с.
24. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.05 “Романські мови” / О. М. Кагановська. – К., 2003. – 32 с.
25. Карасик В. И. О категориях дискурса / В. И. Карасик // Языковая личность : Социолінгвістическіе і емотивні аспекти : сб. науч. тр. – Волгоград ; Саратов : Перемена, 1998. – С. 185-197.
26. Карасик В. И. Типы вторичных текстов / В. И. Карасик // Языковая личность: проблемы обозначения и понимания : тезисы докл. науч. конф., Волгоград, 5-7 февраля 1997 г. – Вологоград: Изд-во Волгоград. пед. ун-та “Перемена”, 1997. – С. 69-70.
27. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации: Курс лекций / В. В. Красных. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2001. – 270 с.
28. Кубрякова Е. С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике / Е. С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность: функциональные и структурные аспекты. – М. : ИНИОН РАН, 2000. – С. 7-25.
29. Кубрякова Е. С. О термине дискурс и стоящей за ним структуре знания / Е. С. Кубрякова // Язык. Личность. Текст. – М. : Языки славянской культуры, 2005. – С. 23-33.

30. Кубрякова Е. С. Об установках когнитивной науки и актуальных проблемах когнитивной лингвистики / Е. С. Кубрякова // Известия АН СССР. Серия "Литература и язык". – 2004. – Т. 63, № 3. – С. 3-12.
31. Кузнецова М. О. Вторинна текстова комунікація як самобутній феномен сучасного англомовного кіберпростору / М. О. Кузнецова // Чинники розвитку філологічних наук у XXI столітті : міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 жовт. 2013 р. : матеріали. – Львів : ГО "Наукова філологічна організація "ЛОГОС", 2013. – С. 90-93.
32. Кузнецова М. О. Вторинний англомовний художній текст як когнітивно-комунікативний феномен / М. О. Кузнецова // Наукові записки. Серія "Філологічна". – Острог : Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2013. – Вип. 38. – С. 200-202.
33. Кузнецова М. О. Рецепція дискурсу як провідної категорії когнітивно-комунікативної парадигми англїстики / М. О. Кузнецова // Каразинські читання: Людина. Мова. Комунікація : XII наук. конф. з міжнародною участю, 01 лют. 2013 р. : тези доповідей. – Харків. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 177-178.
34. Кузнецова М. О. Специфіка дискурсивного аналізу англомовного художнього тексту / М. О. Кузнецова // Тиждень науки : щорічна наук.-практ. конф., 15-19 квіт. 2013 р. : тези доповідей / [редкол.: Ю. М. Внуков та ін.]. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2013. – Т. 2. – С. 165-167.
35. Лотман Ю. Текст у тексті / Ю. Лотман // Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. – Львів : Літопис, 2001. – С. 581-595.
36. Попов А. Ю. Основные отличия текста от дискурса / А. Ю. Попов // Текст и дискурс. Проблемы экономического дискурса : [сб. науч. ст.]. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2001. – С. 41-44.
37. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : [підруч.] / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
38. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалі сучасної газетної публіцистики): [монографія] / Катерина Серажим. – К. : Націон. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002. – 392 с.
39. Серажим К. С. Термін "дискурс" у сучасній лінгвістиці / Катерина Серажим // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Вип. 33: Філологія: Філологічні аспекти дослідження дискурсу. – Харків : Вид-во Харк. ун-ту, 2001. – С. 7-12.
40. Шевченко І. С. Дискурс и его категории / И. С. Шевченко // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 973. – С. 6-12.
41. Шевченко І. С. Дискурс как мыслекоммуникативное образование / І. С. Шевченко, Е. І. Морозова // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 586. – С. 33-38.
42. Шевченко І. С. К определению понятия дискурса в исторической прагмалингвистике / И. С. Шевченко // Вісник Харківського держ. ун-ту. Серія: Романо-германська філологія. – 1999. – № 435. – С. 150-153.
43. Шевченко І. С. Становление когнитивно-коммуникативной парадигмы в лингвистике / И. С. Шевченко // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Харків : ХНУ, 2004. – № 635. – С. 202-205.
44. Шевченко І. С. Дискурс і когнітивно-комунікативна парадигма лінгвістики / І. С. Шевченко // Мова. Людина. Світ : [зб. наук. статей] / [відп. ред. Тараненко У. О.]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. – С. 148-156.
45. Шевченко І. С. Категорії дискурсу як евристична проблема / І. С. Шевченко // Каразинські читання: Людина, мова, комунікація : IX наук. конф. з міжнародною участю, 05 лют. 2010 р. : тези доповідей. – Харків, 2010. – С. 336-338.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання включають: опитування, перевірка конспектів, перевірка виконання самостійної роботи, захист індивідуального завдання, два контрольних завдання з кожного змістовного модулю.